

Karin Tillberg & Carl Henric Svanell

Nulägesrapport om psalmboksarbetet

Här kommer en rapport om hur det pågående psalmboksarbetet fortskrider av Karin Tillberg och Carl Henric Svanell på Kyrkokansliet, och vi känner igen några tankar och förslag i intervjun med PO Nisser.

Psalmboksarbetet började i och med att kyrkomötet biföll en motion om revidering och utökning 2016. Sedan följde en förstudie där alla olika variabler för vad en revision bör ta hänsyn till behandlades. Förutom psalmens två vingar text/teologi och musik (såsom Olle Nivenius, ansvarig biskop i arbetet med 1986 års psalmbok uttryckte det) så behandlades frågor om ekonomi och upphovsrätt. Förstudien mynnade ut i att arbetet med psalm skulle ske i två spår; nya psalmer och revision av 1986 års psalmbok. Fokus hittills har varit spår 1: Nya psalmer.

En digital brevlåda väckte stor entusiasm

Inom ramen för spåret Nya psalmer skapades en digital brevlåda, dit allmänheten uppmuntrades att skicka in sånger. När e-tjänsten stängde 2022-12-31 stod det klart att ca 9500 psalmförslag hade inkommit. Under 2023 och 2024 samlades 24 präster, kyrkomusiker och studenter för att under fem urvalskonferenser på Sigstunastiftelsen och Rättviks stiftsgård gå igenom hela materialet. Deras arbete mynnade ut i att ca 240 sånger valdes ut för att gå vidare till att sjungas och testas i församlingar i Svenska kyrkan.

När urvalsgrupperna hade gjort sitt urval har sångerna förberetts för remiss. Det innebar att de alla har fått en koraltsats, om sådan inte fanns, för att psalmförslaget ska kunna spelas på orgel som huvudsakligt instrument. Alla sånger har även fått en ackordanalys för att förenkla att spela på andra instrument, såsom gitarr. Sångerna har notsatts så att alla sånger ser likadana ut. De sånger som har valts ut för att sjungas

har även spelats in tillsammans med körer runt om i hela landet. I arbetet med att säkerställa korrekt nyttjande enligt avtal och värna upphovsrätten,

”Ca 9500 psalmförslag hade inkommit.”

så har en del förslag fått utgå från det ursprungliga urvalet efter urvalskonferenserna.

Gensvaret som den digitala brevlådan fick visar att det finns ett stort engagemang för psalm och gudstjänstsång i hela landet. Bland textförfattarna och tonsättarna märks både anställda och verksamma i Svenska kyrkan som i andra samfund liksom frilansande professionella musiker och hängivna amatörer. Hur kan en psalmboksrevision skapa strukturer som låter ett sådant engagemang leva vidare?

Psalmsworkshops med unga psalmskapare

Ett projekt inom arbetet med Nya psalmer är psalmskrivarläger för ungdomar. Dessa har ägt rum på Åh stiftsgård, Göteborgs stift, Rätt-

viks stiftsgård i Västerås stift samt i Sofia kyrka i Stockholms stift. Bland de sånger som har skrivits där har 11 valts ut till att ingå i remissen. De har granskats på likvärdigt sätt som övriga, vid ett tillfälle där både musiker och teologer fanns med bland de granskande. Det har varit viktigt att behandla dessa bidrag på samma sätt som övriga för att undvika att de skulle missgynnas. Detta projekt har integrerats i arbetet som sätt att svara mot kyrkomötesuppdraget att aktivt värna barns och ungas perspektiv i psalmboksarbetet samt att värna att en svenskkyrklig teologi präglar material som sjungs med barn och unga.

Remiss och provsjungning

Femte söndagen i påsktiden, 18 maj 2025, släpptes förslag till Nya psalmer för att kunna provsjungas i Svenska kyrkans församlingar. Den här söndagen har som sitt latinska namn *Cantate* – sjung! Söndagens psaltarpsalm börjar med orden ”Sjung till Herrens ära, sjung en ny sång!”. Remissperioden avslutas i

”Remissperioden avslutas i och med att församlingar får avge sin dom på Domssöndagen 2026”

och med att församlingar får avge sin dom på Domssöndagen 2026 och alla svar ska ha kommit in senast 30 november. Det finns flera tankar med att välja just denna period. Att perioden skulle vara minst ett år var

självkärligt eftersom ett helt kyrkoår måste hinnas med. Perioden drygades ut för att innefatta två trefaldighetstider, eftersom flera av sångerna har en tematik som passar särskilt bra för Trefaldighetstidens söndagar.

”Därför försöker vi ta reda på vilka psalmer som faktiskt sjungs ute i församlingarna”

Det märks bland annat i kategoriseringen som återfinns på den webbplats där psalmförslagen finns – kategorin *Att leva av tro* har störst antal sånger.

För att vara en remissperiod är det en ganska lång tid, för att prova nya psalmer känns det kort. Därför används både orden remiss och provsjungning – det senare kan församlingar fortsätta med även efter remissen, noterna går att använda till och med 2031. På så sätt kan församlingarna fortsätta sjunga och inkomma med återkoppling om de vill, men inte på samma formella sätt som i remissen.

Olika pusselbitar bildar en fördjupad helhet

Samtidigt som det sjungs för full hals ute i församlingar arbetar vi på kyrkokansliet med att ta fram olika typer av underlag för att kunna bistå kyrkostyrelsen i att besluta om vilken väg det fortsatta arbetet ska ta. Vi som arbetar är Carl Henric Svanell, präst och tematisk handläggare för psalmbok och gudstjänstliv, Karin Runow, kyrkomusiker och tematisk handläggare för kyrkomusik, Reibjörn Neander, stiftsmusiker och tematisk handläggare för psalmboken och Karin Tillberg, teologisk sekreterare för kyrkans gudstjänstböcker och samordnare för psalmboksarbetet. De olika delarna syftar till att bilda en helhet som tillsammans kan svara på frågan om varför en revision ska ske just nu. Därför försöker vi ta reda på vilka psalmer som faktiskt sjungs ute i församling-

arna genom att församlingarna uppmuntras till att registrera psalmer i de verktyg som används för gudstjänststatistik. Församlingar får gärna ansluta sig till insamlingen löpande, antingen via Samla, Aveny eller

FAS, då denna statistik också kan få betydelse för framtida forskning om psalmanvändning och utgör ett underlag i förhandlingar med upphovsrättsinnehavare.

Vi tar även in information om hur församlingarna sjunger, vilka instrument som används, om projektor och lösa blad används, vilka olika sångsamlingar som används. Dessa undersökningar kommer inte att ge en fullständig bild, men kommer tillsammans att bli pusselbitar som fördjupar förståelsen för att kunna fatta konkreta beslut vidare.

Som ett fundament i en sådan fördjupad analys ligger det reflektionsdokument som har författats under 2025 och 2026. Det dokumentet innehåller analyser av teologis-

”Vad utmärker psalmboken som uttryck för det Svenska kyrkan tror och lär?”

ka och kyrkomusikaliska perspektiv på psalm, psalmen och språket, psalmens plats i gudstjänsten och psalmen som kulturarv. Detta dokument fungerar som en brygga mellan akademi och kyrka, mellan det som forskas om ifråga om psalm och det praktiska revisionsarbetet. Dokumentet blir del av det skriftliga material som produceras inom ramen för psalmboksarbetet, som också blir del av det eftervärlden kan läsa för att veta mer om hur processen gick till.

Psalm ska uttrycka vad Svenska kyrkan tror, bekänner och lär

En viktig fråga som omgärdar hela arbetet med Svenska kyrkans gudstjänstböcker är på vilka sätt de ger uttryck för det som Svenska kyrkan tror, bekänner och lär. Detta gäller inte minst för psalmboken. Vad utmärker psalmboken som uttryck för det Svenska kyrkan tror och lär? Vad krävs för att den ska fortsätta vara det? Ska varje psalm fungera som beaktelse i sin egen rätt eller är det den sammansatta boken som ska göra det? Dessa frågeställningar får konsekvenser för hur psalmboken granskas, godkänns och stadfästs. Därför behövs en struktur där ett fortsatt psalmskapande har en arena. Det centrala i en sådan struktur är hur sånger som kan bli psalmer granskas och godkänns, vilket ingår i processen att fundera kring och utveckla former för. De andra gudstjänstböckerna har en något mer statisk efterlevnad, de klubbas och sedan används de i den formen de beslutas om. Samtidigt lever även dessa vidare, det är en effekt av att de används och är del av kyrkans liv. Som luthersk kyrka är det en del av Svenska kyrkans självförståelse att hennes gudstjänstböcker utvecklas och revideras.

Till exempel lever kyrkohandboken vidare genom att det just nu arbetas med ny liturgisk musik. Vad gäller bibel och evangeliebok påverkas den liturgiska bibel användningen av att det kommer en ny översättning av Nya testamentet – NT 2026 – som Svenska bibelsällskapet lanserar i september. Hur spelar detta in i psalmboksarbetet?

Digitalisering och tryckt bok

En annan viktig fråga rör en av de största förändringarna sen arbetet

med 1986 års psalmbok; den digitalisering som präglar samhället. Detta får bäringar på de flesta aspekter i revisionsarbetet: ekonomiska, upp-

bestående av musiker, präster och akademiker, som fungerar vägledande för kyrkostyrelsen när de ska ta beslut om förslag till nya psalmer.

tid. Det innebär att det finns en viss trötthet kring ständiga processer. Samtidigt är det en del av identiteten som luthersk kyrka att arbeta på folkspråk. Dessa två aspekter präglar även arbetet med psalmboken. Det är viktigt att arbetet med psalmboken sker i församlingens mitt, med den gudstjänstfirande församlingen som huvudsaklig samtalspartner. Barn och ungdomar har en särskild plats i psalmarbetet.

Av det som nu är kvar av remissen och den tid som kommer är det centralt att material prövas i kyrkans olika verksamheter och ges möjlighet att reflekteras kring. Här fyller alla församlingar en viktig del i Svenska kyrkans gemensamma och rikstäckande sjungande gudstjänstliv. Ett ut-

”Nya psalmer kan också innebära sånger kända från andra sammanhang, inte minst ekumeniska.”

hovsrättsmässiga, ekumeniska och teologiska samt i viss mån musikaliska. Många önskar en psalmbok som är digitalt tillgänglig på nätet. Samtidigt finns värdet kvar i att kunna ha en psalmbok hemma eller att ge bort samt vikten av tryckt material för de som inte har tillgång till det digitala samhället. Digitalt material är dessutom svårare att kontrollera, både vad gäller spridning och innehåll. Den tillgänglighet som möjliggörs av digitaliseringen ställer mer komplexa frågor vad gäller upphovsrätt och andra juridiska faktorer. Som del av förberedelserna har en omfattande avtalsprocess skett, som har involverat både privatpersoner och förlag.

De frågeställningar som skisseras här är sådant arbetsgruppen arbetar med just nu i väntan på att församlingarna ska inkomma med sina remissvar i slutet på november.

Efter remissperioden

Det som tar vid i november när församlingarna sagt sitt är att remissen ska sammanställas och svaren analyseras. Parallellt med att remissinstanserna har sjungit sångerna har även expertgruppen för nya psalmer gått igenom materialet. Det är en grupp

Arbetsgruppen för psalmarbetet påbörjar i nästa steg arbetet med att inventera de olika sångsamlingar som används runt om i församlingarna, i ekumeniska och i internationella sammanhang och som innehåller

sånger som kan komma på förslag att ha en plats i en framtida psalmbok. Benämningen ”nya psalmer” kan också innebära gamla men okända, eller åtminstone inte lika använda, sånger. Nya psalmer kan också innebära sånger kända från andra sammanhang, inte minst ekumeniska. Idag sjunger olika kristna samfund många sånger som de har gemensamt, utöver det som återspeglas i de 325 första psalmerna i psalmboken.

Avslutning

Arbetet med Svenska kyrkans gudstjänstböcker har pågått under lång

”Det är viktigt att arbetet med psalmboken sker i församlingens mitt”

märkt tillfälle att fortsätta samtal och fördjupning är under *Musik som trons språk* - Musik- och teologisymposium som går av stapeln i Linköping 18-20 september 2026.

KARIN TILLBERG

Teologie doktor, präst, teologisk sekreterare för Svenska kyrkans gudstjänstböcker och samordnare för psalmarbetet på Kyrkokansliet

CARL HENRIC SVANELL

Präst och tematisk handläggare för psalmbok och gudstjänstliv på Kyrkokansliet